

Biblioteksplan

inklusive handlingsplan för skolbiblioteket

Övertorneå Kommun
2019-2021
Barn- och utbildningsnämnden

Antagen av Kommunfullmäktige 2019-

Innehåll

1. Bakgrund och syfte	2
2. Övertorneå kommuns mål för perioden	4
2.1 Tillgänglighet	4
2.2 Kvalitet	5
2.3 Samverkan	6
3. Skolbibliotek	7
4. Nordkalottbiblioteket	9

1. Bakgrund och syfte

“Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.”¹

Biblioteket i Övertorneå kommun tillhör Barn- och Utbildningsnämndens ansvarsområde och ingår i “Biblioteken i Norrbotten”² - 14 kommuner delar regelverk, bibliotekssystem, katalog, webbplats och utför även gemensamma kampanjer. Media cirkulerar mellan alla kommuner varje vecka året om. Övertorneå kommuns biblioteksplan omfattar det integrerade folk- och skolbiblioteket samt specialbiblioteket Nordkalottbiblioteket. Planen syftar till att som politiskt förankrat redskap ta tillvara befintliga resurser, skapa beredskap för framtiden och stimulera till utveckling. Bibliotekslagen pekar ut prioriterade grupper och säger att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska.³ Utöver dessa prioriterade grupper skall även särskild uppmärksamhet ägnas barn och ungdomar och deras läsning⁴. Gruppen barn och unga kommer att lyftas särskilt under rubrikerna tillgänglighet, kvalitet och samverkan. Samarbetet mellan biblioteket och skolan behandlas under rubriken skolbiblioteket. Nordkalottbibliotekets verksamhet behandlas under en egen rubrik i denna biblioteksplan.

Huvudbiblioteket är öppet 35 h/vecka för allmänhet och skola. Skolans personal har dessutom möjlighet att ringa och boka tid för besök utanför de ordinarie öppettiderna. Biblioteket kommer att öppna upp för “meröppet” under första kvartalet. Då ökar öppettiderna med ytterligare 54 h/vecka. Personalen består av 1,0 Barn- och ungdomsbibliotekarie med arbetsledaransvar och 1,5 assistenter. Fyra datorer är tillgängliga för allmänheten samt ytterligare en dator för katalogsökning. Självbetjäningsautomat installerades hösten 2018.

Biblioteket i Norrbotten toppar utlåningsstatistiken i Norrbotten och antalet utlån per invånare ligger högre än rikssnittet. Enligt undersökningar som gjorts av Svenska biblioteksforeningen är det framförallt två faktorer som påverkar antal utlån. Det ena är personaltätheten och det andra är inflödet av nya böcker. De har visat sig att

---

¹ 17 § Bibliotekslag (2013:801)

² Bibliotekssamarbetet i Norrbotten är politiskt beslutat och regleras av ett avtal mellan alla 14 kommuner där Regionbibliotek har en samordnande funktion.

³ 4-5 § (2013:801)

⁴ 8 § (2013:801)

storleken på beståndet inte har betydelse för utlån utan att det är att det tillgången på nya böcker som påverkar utlån i positiv riktning.⁵

Utlån/invånare	Övertorneå	Jokkmokk	Haparanda	Norrbotten	Riket
2015	11,0	7,2	7,5	7,6	7,8
2016	10,0	7,5	7,3	7,3	7,5
2017	9,8	6,4	6,4	6,8	7,0

Totalt antal besök	Övertorneå	Jokkmokk	Haparanda
2015	44 438	23 188	70 034
2016	32 429	26 449	79 148
2017	36 185	25 424	68 754

Antal anställda	Övertorneå	Jokkmokk	Haparanda
(årsverken)			
2017	4	4	6

Bibliotekets bestånd finns registrerat i biblioteksdatan Mikromarc. Katalogen är sökbar via bibblo.se och det är möjligt att göra omlån och reservationer på webben. Biblioteket erbjuder låntagarna att, via appen "Biblio", lyssna på e-ljudböcker eller läsa e-böcker kostnadsfritt. Invånarna i Övertorneå kommun kan även strömma film utan kostnad med hjälp av sitt bibliotekskort.

Invånare i alla åldrar som bor utanför centralorten har möjlighet att bli postboklångare. Böckerna skickas med posten direkt hem till brevlådan utan kostnad för låntagaren. Därutöver finns mindre bokdepositioner hos till exempel PRO i Hedenäset.

---

⁵ Svensk biblioteks-förening (2012). *Framgångsrik biblioteksverksamhet – En rapport om hur kommunerna kan öka efterfrågan på bibliotekstjänster*. Stockholm: Svensk biblioteks-förening.

2. Övertorneå kommuns mål för perioden

Huvudmål för biblioteket i Övertorneå är att utifrån givna förutsättningar stimulera till maximalt nyttjande av den biblioteksservice som erbjuds. Det ska ske utifrån det Bibliotekslagen slår fast, den riktning Biblioteken i Norrbotten stakar ut samt efter hur samarbetet med skolan utvecklas.

2.1 Tillgänglighet

“Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhället utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla.”

Biblioteket i Övertorneå kommun ska under perioden:

- garantera fri och jämlik tillgång till olika slags information.
- arbeta med vänligt och respektfullt bemötande.
- samverka med Biblioteken i Norrbotten och övriga biblioteksväsendet för att tillgängliggöra det samlade beståndet av media.
- erbjuda medborgare som på grund av avstånd till biblioteket eller funktionshinder inte kan besöka biblioteket att få böcker skickade med post.
- göra vad som är möjligt för att undvika fysiska hinder i lokalerna.
- erbjuda öppettider utöver de ordinarie bemannade öppettiderna.
- arbeta för att biblioteket erbjuder media i olika format som är tillgängligt digitalt dygnet runt.
- förbättra skyltningen i bibliotekets lokaler.
- tillhandahålla datorer med Internetuppkoppling samt tillgång till Wifi utan kostnad.
- utvecklas i samarbete med Biblioteken i Norrbotten, men också i nationella samarbeten för att tillgängliggöra bibliotekets bestånd.
- samarbeta med kommunens minoritetssamordnare.
- marknadsföra bibliotekets utbud och tjänster.

Barn och unga

- bibliotekets personal ska på olika sätt tillgängliggöra bibliotekets resurser för barn och unga, samt för vuxna som har en relation till dessa grupper.
- särskild hänsyn ska tas till behoven hos barn med funktionsvariation och barn med annat modersmål än svenska.

2.2 Kvalitet

“Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.”⁶

Kungliga biblioteket (KB) har tillsammans med regionbiblioteken i uppdrag att följa upp hur de regionala och lokala biblioteksplanerna utformas och används och varje år rapporterar biblioteket i Övertorneå detaljerad statistik till Kungliga biblioteket.

Övertorneå bibliotek ska under perioden:

- alltid sätta besökarnas behov i fokus.
- kontinuerligt utveckla personalens kompetens.
- bevaka omvärlden och följa biblioteksutvecklingen.
- vara delaktiga i bibliotekssamarbetet i regionen.
- sträva efter att spegla efterfrågan vad gäller språk i bibliotekets utbud.
- stimulera till läsning och vägleda i informationssökning.
- arbeta för medborgarnas digitala delaktighet.
- utvärdera arbetet med hjälp av statistik.
- erbjuda litteratur på minoritetsspråken
- genomföra interna kunskapshöjande insatser gällande nationella minoriteter.

Barn och unga

- särskilt ta hänsyn till prioriterade grupper utifrån Bibliotekslagen.
- verka för att det finns adekvat utbildad personal för arbetet med barn och unga.
- främja barns utveckling av det egna minoritetsspråket.

---

⁶ Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

2.3 Samverkan

“I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.”⁷

Biblioteket i Övertorneå ska under perioden:

- fortsätta vara en del av Biblioteken i Norrbotten enligt pågående avtal.
- samverka med olika aktörer i kommunen kring kultur, litteratur och andra medier.
- söka metoder så att biblioteksservice till personer under vård- och omsorg ska fungera tillfredsställande.

Barn och unga

- samverka med skolan enligt den handlingsplan som är aktuell, se mer under rubriken skolbibliotek.
- samverka med BHC och Familjecentralen för främjande av barns språkutveckling och föräldrar och barns tidiga möte med biblioteket.
- delta i länsgemensamma kampanjer som riktar sig till barn och ungdomar.

---

⁷ SFS 2013:8019, §14

3. Skolbibliotek

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialsärskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek, vilket regleras i 36§ skollagens andra kapitel.⁸

Kravet gäller såväl offentliga som fristående skolor. Det är huvudmannen som ansvarar för att eleverna har tillgång till skolbibliotek. Rektor har ansvar för skolans resultat med ett särskilt ansvar för att "skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper [...] får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg"⁹.

När bibliotekskompetens samverkar med pedagogiska verksamhet finns goda förutsättningar för att få till stånd ett väl fungerande skolbibliotek som del i skolans pedagogiska verksamhet.

Skolinspektionen är tillsynsmyndighet och ställer fyra krav för att godkänna skolbiblioteket:

1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del i elevernas undervisning för att bidra till att nå målen för utbildningen.
2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.
4. Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgör ett stöd i elevens lärande och utveckling.¹⁰

Skolbiblioteket ingår därtill i det allmänna biblioteksväsendet som enligt Bibliotekslagen ska "främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt".¹¹ Samarbetet mellan biblioteket och skolan i Övertorneå kommun beskrivs i för ändamålet framtagen handlingsplan¹².

⁸ Bestämmelsen om skolbibliotek: 2 kap. 36§ (SFS 2010:800)

⁹ Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet. Lgr 11, kap. 2.8, *Rektorns ansvar*.

¹⁰ Skolinspektionen.

[<https://www.skolinspektionen.se/sv/Rad-och-vagledning/Stallningstaganden/skolbibliotek/>]

¹¹ SFS 2013:801, 2§

¹² Handlingsplanen finns tillgänglig på kommunens webbplats:
<http://www.overtornea.se/sv/Kultur--Fritid/Kultur/Bibliotek/>

Biblioteket i Övertorneå ska under perioden:

- vara bemannat med kvalificerad bibliotekspersonal.
- samverka med skolorna/förskolorna i Övertorneå kommun utifrån gällande handlingsplan för utökat samarbete mellan skola och bibliotek.
- erbjuda skolorna/förskolorna utanför centralorten bussresor till biblioteket.
- erbjuda utkörning av boklådor till skolorna/förskolorna.
- erbjuda skolans/förskolans personal åtkomst till biblioteket utöver ordinarie bemannade öppettider.
- erbjuda elever från och med 16 års ålder tillgång till biblioteket utöver ordinarie bemannade öppettider.
- upplåta plats åt elevutställningar i samverkan med både förskola/skola.
- kontinuerligt vidareutbilda bibliotekets personal som jobbar inom förskola/skola.
- arbeta för att skolbiblioteket blir en del i skolans arbete för elevers målpuppfyllelse.

4. Nordkalottbiblioteket

“Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet[...]¹³”

Nordkalottbiblioteket är ett specialbibliotek med litteratur från Nordkalotten, det vill säga norra Sverige, Finland och Norge ovanför 65° breddgraden. Biblioteket utgör grunden i Nordkalottens kultur- och forskningscentrum. I den så kallade “Svenssonska samlingen”, som består av ungefär 1000 band, återfinns bibliotekets äldsta bok, “Manuale Lapponicum”. Det är en samisk kyrkohandbok från 1648. Stora delar av Nordkalottbibliotekets samlingar, böcker och fotografier, är digitaliserade.

Då biblioteket är offentligt finansierat faller det under bibliotekslagen och enligt 2 § ska *biblioteken i den offentligt finansierad biblioteksverksamheten verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.*

Enligt 15 § ska även alla bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Nordkalottbiblioteket ska under perioden:

- fortsätta att tillgängliggöra sitt bestånd i den nationella bibliotekskatalogen LIBRIS.
- möjliggöra utlån av sitt bestånd.
- samverka med minoritetssamordnaren för språken finska och meänkieli
- samverka för projekt språk- och kulturcentrum meänkieli
- föra fram biblioteket som ett möjligt nationellt bibliotek för meänkielilitteratur
- tillgängliggöra digitaliserat arkivmaterial om Tornedalen

---

¹³ § 1 (2013:801)